

عنوان

موانع استجابت دعا از نگاه صحیفه سجادیه و نهج البلاغه

استاد راهنما

شیواپیری مهر

اعضای گروه

لیلا اسکندری قلعه، الهه خالوان، مریم آزادی، فاطمه الفتی، فرشته غلامی

واحد حوزوی

امام خمینی رحمه الله - کرمانشاه

چکیده

دعازبان عشق و نیازبنده به درگاه خدای بی نیاز است و این خود عبادتی است که از روح نیازمند انسان به آستان بلند خداوند سرچشمه می گیرد. برای اجابت دعا باید قبل از هر چیز در پاکی قلب و روح کوشید و از گناه توبه کرده و خودسازی نمود و از زندگی رهبران الهی الهام گرفت. درمقابل اجابت دعا موانعی هم وجود دارد که باعث عدم استجابت دعا می شود.

گاهی کوتاهی در عوامل استجابت و گاهی نیز برخی گناهان هستند که جزء موانع آن محسوب می شوند. البته باید دانست که عدم استجابت دعا فقط به دلیل موانع نیست گاهی خیرکثیری برای آن وجود دارد اما آنچه در این مقاله مورد بحث و بررسی می باشد عواملی هستند که مانع از اجابت دعای باشند که این عوامل الهام گرفته از کتب گرانقدر نهج البلاغه و صحیفه سجادیه می باشند.

انسان با شناخت کافی از این موانع می تواند گام اساسی در جهت رفع آنها بردارد در نتیجه راز و نیاز و دعاها را به سوی خداوند سبحان خواهد رفت.

کلیدواژه : دعا، عوامل، عدم استجابت.

فهرست

فصل اول : کلیات	۳
مقدمه	۴
مفهوم شناسی	۵
اهمیت و جایگاه دعا	۸
الف) روح و مغز عبادت	۸
ب) برترین عبادت	۹
ج) کلید گنجینه‌های الهی	۹
د) محبوب ترین عمل روی زمین	۱۰
ه) کلید رستگاری و چراغ تاریکی‌ها	۱۰
آداب دعا	۱۱
اقسام دعا	۱۹
زمان مناسب برای دعا	۲۰
شگردهای امام سجاد علیه السلام در دعا	۲۱

فصل دوم: موانع فردی..... ۲۳

موانع استجابت دعا..... ۲۴

۰۱ پاک نبودن دل ۲۶

۰۲ گناهان..... ۲۸

۱۰۲ بدی نیت..... ۳۰

۲۰۲ آلودگی باطن (بد ذاتی)..... ۳۴

۳۰۲ باور نداشتن اجابت دعا از جانب خدا..... ۳۵

۴۰۲ تاخیر نماز واجب تا از بین رفتن وقت آن..... ۳۶

۵۰۲ ناسزا و فحش در گفتار..... ۳۷

۳ کوتاهی در ایجاد اسباب ۳۸

۰۴ اهل شراب یا آلات موسیقی یا قمار بودن ۴۰

۰۵ نشناختن جهت و راه دعا..... ۴۱

۰۶ عدم معرفت خدا ۴۲

۱۰۶ اصلاح اعتقادات نسبت به خدا ۴۳

۰۷ تغذیه حرام..... ۴۴

۰۳ ترک امر به معروف و نهی از منکر

عامل دیگری که به عنوان مانع اجابت دعا مطرح شده، ترک کردن امر به معروف و نهی از منکر است. به صریح روایات این گناه باعث می شود که دعای نیکان و اخیار نیز به هدف اجابت نرسد.

امام علی علیه السلام می فرمایند: امر به معروف و نهی از منکر را رها نکنید، که در این صورت اشرار شما زمام امورتان را به دست می گیرند و آن گاه هر چه دعا کنید، مستجاب نخواهد شد.^۱

اَمْرٌ بِمَعْرُوفٍ وَنَهْيٌ اَزْمُنْكَرٍ، دو اصطلاح که در تفاسیر قدیم کلام الهی، به امر به تبعیت از حضرت محمد-صلی الله علیه و آله وسلم- و دین اسلام، و نهی از کفر به خداوند و تکذیب رسول خدا-صلی الله علیه و آله وسلم- و دین او تبیین شده است

از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله نقل شده که فرمودند: «لتامرون بالمعروف و لتنهين عن المنکر او لیسلمن الله شرارکم علی خیارکم فیدعو خیارکم فلا یستجاب لهم. شما باید امر به معروف و نهی از منکر کنید و گرنه خداوند بدهای شما را بر خوبانتان مسلط می گرداند، آن وقت نیکان شما دعا می کنند اما مستجاب نمی شود.»^۲

خوبان کسانی هستند که خودشان اهل گناه و معصیت نیستند، اما اگر با امر معروف و نهی از منکر، بدها را به راه نیاورند یا حداقل وظیفه شرعی خود را نسبت به آنان انجام ندهند، مستحق وعید الهی می گردند. وعید خداوند این است که دعای ایشان به پیشگاه خداوند اجابت نمی شود. این دعا ممکن است در حق خودشان یا برای افراد گناهکار باشد، هیچ کدام مستجاب نمی گردد. پس ممکن است دعای افراد خوب برای خودشان به خاطر کوتاهی کردن ایشان در انجام وظیفه در قبال دیگران، به هدف اجابت نرسد. بنابراین هر چند که

^۱ منتخب میزان الحکمه، جلد ۱، ص ۳۷۷.

^۲ کافی، جلد ۴، ص ۵۶.

ترک امر به معروف و نهی از منکر خود گناه محسوب می‌شود و هر گناهی ممکن است مانع اجابت دعا شود، ولی این گناه خاص تأثیر ویژه‌ای در عدم استجابت دعا دارد و به همین جهت به طور خاص بر این تأثیر تأکید شده است.

نتیجه

دعا از برترین عبادات می باشد چراکه انسان را به خداوند مرتبط می سازد و بعد نیازمندی اورامستغنی می کند. اگر دقیق تر بنگریم شاید اساسترین عامل شقاوت و سعادت جامعه بشری اعم از اینکه در جامعه سنتی و یا جامعه مدرن و پیشرفته زندگی می کند؛ دوری و نزدیکی «فاصله» شناخت انسان از دنیای پیرامونی و ماورای خود می باشد.

دعا و نیایش عامل اصلی حذف این «فاصله» است، زیرا در طول تاریخ تمام انسانها و پیروان ادیان الهی به نحوی به دعا و نیایش احتیاج داشته اند، تنها شیوه نیایش و دعایشان متفاوت بوده است.

در این میان موانعی برای آن برشمرده شد که این موانع عواملی دارد فرد و جامعه. یعنی فرد و جامعه ای که در آن زندگی می کند باعث ایجاد این موانع هستند گناهایی که فرد انجام می دهد مانعی بزرگ در راه استجاب دعا هستند گاهی این گناهان به سطح جامعه کشیده شده و به طور وسیعتری مانع ایجاد می کنند همانند امر به معروف و نهی از منکر که در جامعه این عمل اگر ترک شود مانع بسیاری از خوبیها و رشد بدیها خواهد بود بنابراین انسان باید در راه ارتباطی خود به سمت خدا این موانع را به حداقل برساند تا جایی که کاملاً از بین رود.

منابع

- قرآن، مکارم شیرازی، ۱۳۸۸. دارالقرآن الکریم، تهران،
- نهج البلاغه، علی بن ابی طالب، ۱۳۸۷. محمد دشتی، امام عصر، جعفری، اول، قم،
- غرر الحکم و درر الکلم، علی بن ابی طالب، ۱۳۶۶. عبدالواحد تمیمی آمدی، دفتر تبلیغات قم،
- ۱. دهخدا، علی اکبر، ۱۳۶۱. لغت نامه، زیر نظر محمد معین، تهران
- ۲. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۳۶۲. بحار الانوار، مؤسسه الوفاء، بیروت، دوم،
- ۳. قمی، شیخ عباس، ۱۴۱۴ ق سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار، بی جا، دار الاسوه للطباعة و النشر، چاپ اول،
- ۴. طباطبایی، محمد حسین، ۱۳۶۲. المیزان، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی، تهران،.
- ۵. محمدی ری شهری، ۱۳۷۷. محمد، میزان الحکمه، ترجمه حمیدرضا شیخی، قم، دارالحديث، قم، دارالحديث،
- ۶. ابن فهد حلّی، ۱۳۸۱. آداب راز و نیاز به درگاه بی نیاز، حسین نائیجی، تهران، کیا،
- ۷. شیخ عبدالکریم گزی، تذکره القبور، شیخ جواد القیومی، ۱۳۷۴. صحیفه الحسین (ع)، قم، انتشارات جامعه مدرّسین،
- ۸. قرائتی، محسن، ۱۳۶۹. گناه شناسی، طلوع آزادی، چاپ اول،
- ۹. المدرّسی (دام ظلّه)، آیه الله العظمی السید محمد تقی ۱۳۷۹، دعا معراج مومنین و راه زندگی، قم، انتشارات محبان الحسین علیه السلام.
- ۱۰. فرحزاد، حبیب الله، ۱۳۴۱. دعا و اسرار اجابت، قم، عطش،
- ۱۱. طیب، سید عبدالحسین، مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان.
- ۱۲. بنی هاشم، سید محمد، ۱۳۸۹. تهران، منیر،

۱۳. مطهری، مرتضی، ۱۳۶۰. الدعاء، منظمه الاعلام الاسلامی،
۱۴. امینی گلستانی، محمد، ۱۳۹۱. دعای عرشیان بر فرشیان، قم، سپهر آذین،
۱۵. شجاعی، محمدصادق، ۱۳۸۸. دعا و سلامت روان، قم، مرکز پژوهش های اسلامی.
۱۶. بروجردی، سید حسین طباطبائی، ۱۳۸۳. جامع احادیث الشیعه، المطبعة العلمیة،
۱۷. مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۷۸. اخلاق در قرآن، جلد ۲ و ۳، امام علی بن ابیطالب (ع)، قم،
۱۸. مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۷۴. تفسیر نمونه، دارالکتاب اسلامی، تهران، سی و دو،
۱۹. نجفی، محمدحسن، جواهر الکلام، ۱۳۶۵. دارالکتب الاسلامیه، تهران، هشتم،
۲۰. طغیانی، محمدحسین، ۱۳۹۰، گناه و تاثیر آن بر جسم و جان، عطر عترت، قم، دوم.
۲۱. گوهری، سید اسماعیل، ۱۳۷۷، مفاسد مال و لقمه حرام، انتشارات احمدی، سوم، تهران.
۲۲. شیرازی، عبدالحسین دستغیب، ۱۳۷۲، گناهان کبیره، جهان، تهران، بی تا، ششم.
۲۳. دعا معراج مومنین و راه زندگی نویسنده: مدرسی، سید محمد تقی جلد: ۱ صفحه: ۶۸
۲۴. سایت کتابخانه مدرسه فقاقت.